Series BRH

Code No. 9

Candidates must write the Code on the title page of the answer-book.

Roll No. | | | | | | | |

- Please check that this question paper contains **8** printed pages.
- Code number given on the right hand side of the question paper should be written on the title page of the answer-book by the candidate.
- Please check that this question paper contains **7** questions.
- **Please write down the Serial Number of the question before attempting it.**
- 15 minutes time has been allotted to read this question paper. The question paper will be distributed at 10.15 a.m. From 10.15 a.m. to 10.30 a.m., the students will read the question paper only and will not write any answer on the answer script during this period.

સંકલિત પરીક્ષા – II

SUMMATIVE ASSESSMENT – II

ગુજરાતી

GUJARATI

સમય સીમા : 3 કલાક | *કુલ અંક : 80*

Time allowed : 3 hours | *Maximum Marks : 80*

1. (અ) નીચે આપેલો ગદ્યખંડ વાચી, તેની નીચે આપેલા પ્રશ્નોનો સાચો વિકલ્પ શોધી જવાબ લખો. 5

વ્યાયામ પ્રત્યે આપણે પાર વિનાનું દુર્લક્ષ સેવીએ છીએ તેનું ખરાબ પરિણામ એ આવ્યું છે કે આપણાં યુવક-યુવતીઓ તંદુરસ્તીની ખૂશ્બુ ગુમાવી બેઠાં છે. એમના નિર્માલ્ય નિસ્તેજ ચહેરા પર બનાવટી હાસ્ય જરાયે શોભતું નથી. રમત-ગમતના ક્ષેત્રે યુવાનોએ જયારે વિશ્વવિક્રમો સ્થાપવા જોઇએ ત્યારે આપણા યુવાનો સાયકલ ચલાવતાં પણ હાંફી જાય છે. આજે જયારે વિશ્વભરની શાળા-મહાશાળાઓમાં શારીરિક શિક્ષણ પર ખૂબ જ ધ્યાન અપાઇ રહ્યું છે ત્યારે આપણે જો વ્યાયામ પ્રત્યે બેદરકારી રાખીશું તો ભાવિ પેઢીને એટલું બધું નુકસાન થશે કે એનું વળતર લાખો-કરોડો રૂપિયાથી પણ ભરપાઇ નહીં થઇ શકે.

પ્રશ્નો :

(૧) વ્યાયામ પ્રત્યે દુર્લક્ષ સેવવાથી શું પરિણામ આવ્યું છે ?

(અ) યુવક-યુવતીઓ આળસુ બન્યાં છે.

(બ) યુવક-યુવતીઓ ડરપોક બની ગયાં છે.

(ક) યુવક-યુવતીઓ તંદુરસ્તીની ખૂશ્બુ ગુમાવી બેઠાં છે.

(૨) આપણાં યુવક-યુવતીઓના ચહેરા કેવા લાગે છે ?

(અ) શૃંગાર પ્રસાધનો વડે ચમકતા.

(બ) પરિશ્રમના પરસેવાથી સ્નિગ્ધ બનેલા.

(ક) નિર્માલ્ય, નિસ્તેજ અને બનાવટી હાસ્યથી વિરૂપ બનેલા.

(૩) રમત-ગમતના ક્ષેત્રે યુવાનોએ શું કરવું જોઇએ ?

(અ) હરીફાઇમાં ભાગ લેવો જોઇએ.

(બ) હરીફાઇથી દૂર રહેવું જોઇએ.

(ક) વિશ્વવિક્રમો સ્થાપવા જોઇએ.

(૪) વિશ્વભરમાં કેળવણીના કયા પાસા પર ખૂબ ધ્યાન અપાઇ રહ્યું છે ?

(અ) માહિતી મેળવવા પ્રત્યે.

(બ) શારીરિક શિક્ષણ પ્રત્યે.

(ક) અર્થપ્રાપ્તિનાં સાધનો પ્રત્યે.

(૫) કરોડો રૂપિયાથી પણ ભરપાઇ ન થઇ શકે તેવું નુકસાન શાને લીધે સંભવિત છે ?

(અ) ઇન્ફોર્મેશન ટેકનોલોજીને કેળવણીમાં પ્રાધ્યાન્ય ન આપવાથી.

(બ) કેળવણીમાં કળા-કારીગરીના અભ્યાસને અવનણવાથી.

(ક) વ્યાયામ પ્રત્યે બેદરકારી દાખવવાથી.

(બ) નીચેનો ગદ્યખંડ વાંચી, તેનો ત્રીજા ભાગમાં સંક્ષેપ કરો. *4*

વ્યક્તિને માટે શું કે સમાજને માટે શું, જીવવાના ત્રણ પ્રકાર છે. બીજાને મારીને જીવવું એ પ્રકાર સર્વત્ર છે જ. આને જ જીવનકલહ કહે છે. આ પ્રકારથી જીવન ટકે છે અથવા બહુ બહુ તો વિસ્તાર પામે છે એટલો જ એમાં લાભ છે. પણ એમાં જીવનસાફલ્ય નથી. બીજો પ્રકાર તે પરસ્પર સહકારનો છે. દરેક જાતિ, રાષ્ટ્ર કે ધર્મ પોતાની વિશેષતાને કારણે જ એકાંગી હોય છે. એક બીજાના સહકારથી એ એકાંગીપણું મટી જાય છે. તેથી જીવનનો વિકાસ થાય છે. આમાં જીવનનો ઉત્કર્ષ છે, પણ એમાં જીવનની સર્વોચ્ચ સાર્થકતા નથી દેખાતી. જીવન પણ અંતે આત્મસાક્ષાત્કારનું સાધન જ છે. એ સાર્થક્ય ધ્યાનમાં આવ્યા પછી સ્વાર્પણ માટે જીવવું એ ત્રીજો પ્રકાર મનુષ્યને સ્ફુરે છે. આ સ્વાર્પણ દ્વારા જે જીવન લાધે છે તે કંઇ જુદું જ હોય છે. એ મારફતે જ જીવનનો પરમ ઉદ્દેશ્ય સમજાય છે અને સફળ થાય છે. – કાકા કાલેલકર.

2. (અ) નીચેનામાંથી કોઇ પણ ***એક*** વિષય પર આશરે 200 શબ્દોમાં નિબંધ લખો. *7*

(૧) ભ્રષ્ટાચાર-મુક્ત સમાજ.

(૨) મારો પ્રિય અભિનેતા.

(૩) અતિવૃષ્ટિનું તાંડવ-નૃત્ય.

(૪) 'જનનીની જોડ સખી ! નહીં મળે રે...'

(બ) પરીક્ષાના ભયથી મુક્ત થવા પ્રોત્સાહન આપતો પત્ર તમારી નાની બહેનને લખો. *4*

અથવા

ધ્વનિ-પ્રદૂષણ અટકાવવા માટે યોગ્ય પગલાં લેવાનો વિનંતી-પત્ર મ્યુનિસિપલ કમિશ્નરને લખો.

(ક) નીચે આપેલ રૂપરેખા પરથી આશરે ૧૫૦ શબ્દોમાં વાર્તા લખો. *5*

લુચ્ચો દુકાનદાર અને ગરીબ ગ્રાહક-દુકાનદારનું ઓછું તોલવું – ગ્રાહકનો અસંતોષ – વધારે માટે માગણી – દુકાનદારનો જવાબ – "વધારે ઊંચકવું નહીં પડે" – ગ્રાહકે ઓછા પૈસા આપવા – પૂરા પૈસા માટે રકઝક – ગ્રાહકનો જવાબ – "વધારે પૈસા ગણવા નહીં પડે" – સાર.

3. (અ) કૌંસમાં માગ્યા પ્રમાણે જવાબ લખો. *3*

(૧) હું આજે આખી રાત સૂતો નથી. (વિધિવાકયમાં બદલો)

(૨) તારું એ કૃત્ય શરમજનક છે. (નિષેધ વાકય બનાવો)

(૩) માળો બાંધવાનું કામ સહેલું નથી. (વિધિ વાક્ય બનાવો)

(બ) કૌંસમાં માગ્યા પ્રમાણે રૂપાંતર કરો. 3

(૧) મારાથી એનું દુ:ખ જોવાતું નથી. (કર્તરિ વાક્ય બનાવો)

(૨) રમણે આંખ ભરીને આકાશ જોયું. (કર્મણિ વાક્ય બનાવો)

(૩) ગાંધીજીને દેશગમન જરૂરી લાગ્યું. (પ્રશ્ન વાક્ય બનાવો)

(ક) નીચેના રૂઢિપ્રયોગોનો અર્થ આપીતેનો વાક્યમાં પ્રયોગ કરો. 3

(૧) આળસ ખંખેરવી

(૨) ગધ્ધામજૂરી કરવી

(૩) ભાર હળવો કરવો

(ડ) નીચેનાં વાક્યો સુધારીને લખો. 3

(૧) ઓશિકાની ગલફે પર ડાઘ પડી છે.

(૨) એણે કુમાશમાં ઇસ્કોતરો બંધ કર્યો.

(૩) નાનાભાઇથી રસોયાને છૂટી કર્યો.

(ઇ) કૌંસમાં માગ્યા મુજબ જવાબ લખો. 3

(૧) એક સાંધે ત્યાં તરે તૂટે. (અર્થ સમજાવો)

(૨) લાવને જરા મેળામાં ભળતો જાઉ ! (વિધાનવાક્ય બનાવો)

(૩) આજનું પેપર બહુ અઘરું છે. (ઉદ્‌ગારવાક્ય બનાવો)

વિભાગ-૨

4. (અ) કારણ આપો. (કોઈ પણ *૨*) *4*

(૧) ગાંધીજીએ રાત્રિ બાવરાની જેમ ગાળી.

(૨) "જોડકણાં જોડશે આ છોકરો" એવું અનુભવી વૃદ્ધો રમણ વિશે બોલતા.

(૩) મહેતાજી પેન્સિલ જ પસંદ કરતા હતા.

(૪) નાનાભાઇએ ગૌરીશંકર રસોયાને છૂટો કર્યો.

(બ) ફકત એક જ વાકયમાં જવાબ લખો. (ગમે તે *ચાર*) *4*

(૧) ગાંધીજીએ શા માટે સ્વદેશગમન માટે વિચાર્યું ?

(૨) 'કરતાં જાળ કરોળિયો' જેવી કવિતા બીજા કયા પાત્ર ઉપર લખી શકાય ?

(૩) લક્ષ્યવેધી બાણમાં નિષ્ણાત અર્જુન કયો પ્રયોગ કરવામાં વારંવાર લક્ષ્ય ચૂકી ગયો હોત ?

(૪) કસ્તુરબાને સમજાવવા માટે ગાંધીજીએ કોને વકીલ બનાવ્યા ?

(૫) 'પંચ પટરાણી'માં દીવાલના ખૂણા કયારે સ્પષ્ટ દેખાયા ?

5. (અ) ટૂંકા જવાબ લખો. (કોઈ પણ *બે*) *4*

(૧) ભેટમાં મળેલાં ઘરેણાંનો આખરે ગાંધીજીએ કેવી રીતે ઉપયોગ કર્યો ?

(૨) "ખાદી એ પહેરવાની વસ્તુ છે, પહેરાવવાની નહીં" એવું નાનાભાઇ શા માટે માનતા હતા ?

(૩) દક્ષાને રમણ પર શા માટે રોષ ચડતો હતો ?

(બ) નીચેનામાંથી કોઈ પણ *બે* ના સવિસ્તર જવાબ લખો. *8*

(૧) નાનાભાઇનું પાત્રાલેખન કરો.

(૨) ડોશીમાની દોરો પરોવવાની ક્રિયાનું વર્ણન કરો.

(૩) ત્રીજા માળે ઓરડી ભાડે ન લેવા માટે રમણે કેવી કેવી દલીલો કરી ?

6. (અ) નીચે આપેલ કાવ્યપંક્તિઓ વાંચી તેની નીચે આપેલ બધા જ પ્રશ્નોના જવાબ લખો. *4*

શિર પર ગોરસમટુકી

મારી વાટ ન કેમે ખૂટી,

અબ લગ કંકર એક ન લાગ્યો

ગયાં ભાગ્ય મુજ ફૂટી;

કાજળ કહે આંખોને, આંખો વાત વહે મધુવનમાં :

માધવ ક્યાંય નથી મધુવનમાં.

પ્રશ્નો :

(૧) ગોરસમટુકી લઈ જતી ગોપીની વાટ શા માટે નથી ખૂટતી ?

(૨) 'ગયાં ભાગ્ય મુજ ફૂટી' એવું ગોપી શા માટે કહે છે ?

(૩) 'માધવ ક્યાંય નથી મધુવનમાં' એમ કોણ અને કેવી રીતે આલાપે છે ?

(૪) આંખોને કાજળ કહે અને આંખો એ વાતને વહેતી કરે તેથી કેવું દશ્ય સરજાય છે ?

(બ) નીચેના પ્રશ્નોના બે થી ચાર વાક્યોમાં જવાબ લખો. (કોઈ પણ *બે*) *4*

(૧) 'છેલ્લું દર્શન' માં કવિ કોઈ પણ સ્મરણચિહ્ન લેવાની શા માટે મનાઇ કરે છે ?

(૨) વનમાળીની વેણુ વગડાવાની વાત કોણ કોણ યાદ કરે છે ?

(૩) 'એ લોકો' પ્રત્યે કવિને શા માટે આક્રોશ છે ?

7. (અ) ફકત એક જ વાક્યમાં જવાબ લખો. (કોઇ પણ *ચાર*) *4*

(૧) કદંબડાળી કોને, શું પૂછે છે ?

(૨) 'આવ્યો છું તો' નો કવિ શેમાં ભળવાનું કહે છે ?

(૩) 'એ લોકો' ના કવિ શું થવા ઇચ્છે છે ?

(૪) 'પલ'માં કવિ સમયના રૌદ્ર અને રમ્ય પરિમાણો કયા સંદર્ભથી નિર્દેશે છે ?

(૫) દુર્જન અને સજૂન શું નથી તજતા ?

(૬) કોના તન અને મનનો રંગ એક જ છે ?

(બ) કોઈ પણ *બે* ના વિસ્તૃત જવાબ લખો. *8*

(૧) 'એ લોકો' કાવ્યમાં સમાજની આર્થિક વિષમતાનું આલેખન કેવી રીતે થયું છે તે દૃષ્ટાંત આપી સમજાવો.

(૨) 'આવ્યો છું તો' માં માનવસંબંધોનો મહિમા કેવી રીતે વ્યકત થયો છે ?

(૩) 'છેલ્લું દર્શન' કાવ્યની વિશેષતા શી છે તે સદૃષ્ટાંત સમજાવો.